

“La UE pot recuperar la credibilitat al món àrab si aposta per Tunísia”

Eduard Soler (Barcelona, 1979) és coordinador del Programa Mediterrani de la Fundació CIDOB (Centre d'Estudis i Documentació Internacionals de Barcelona). Exposa els riscos i les oportunitats de la transició que endeguen Tunísia i Egipte, i que podria estendre's a més països del món àrab.

Quins elements podrien fer fracassar el procés de transició cap a un govern democràtic a Egipte?

—Podria passar que una part del règim que ara forma part d'aquest govern de transició, com ara militars i gent

molt vinculada al partit hegemònic, s'aferrés massa al poder i no entengués el canvi. Si passa això, implicarà, com va passar a Tunísia, noves protestes i el retorn a la tensió social. Un segon perill és que els elements més violents del règim es rebel·lin i creïn el caos per

a reprendre el poder. Ara bé, a diferència de Tunísia, on aquests sectors provenien dels serveis secrets i la guàrdia presidencial, molt forts en comparació amb l'exèrcit, a Egipte l'exèrcit es presenta com una força predisposada a la transició i, per tant, difícilment

JORDI BLAY

els sectors més vinculats a Mubàrak s'hi podrien enfrontar. I, finalment, un tercer factor que aporta una certa conflictitat interna –però que no necessàriament ha d'impedir la transició– és que sectors que fins ara havien callat per por del règim ara comencin a parlar, perquè ho volen tot i ho volen de seguida. Això pot portar el país a una situació de paràlisi, que dona empenta als qui hi volen posar ordre de manera autoritària.

—Egipte és el dic de contenció en el conflicte entre Israel i Palestina. Si es revifa el conflicte a Gaza, en podria pagar les conseqüències?

—Naturalment, una escalada del conflicte a la regió donaria arguments als militars per a fer-se enrere en l'experiment democràtic i limitar-se a garantir la seguretat al país. Gaza fa frontera amb Egipte, i un conflicte revifat

és cert que no crearia el millor escenari per a obrir un procés d'eleccions a Egipte.

—Els Estats Units, d'ençà de la pau del 1979 entre Israel i Egipte, han legitimat el règim de Mubàrak amb l'argument que controlava l'ascens de l'islamisme radical i assegurava l'estabilitat de la regió. Ara, de sobte, han hagut de canviar de bàndol.

—Efectivament, el règim de Mubàrak permetia als EUA d'assegurar l'estabilitat al país més important del nord d'Àfrica i l'Orient Mitjà i, a la vegada, que no es creessin dificultats afegides al procés de pau de l'Orient Mitjà, un polvorí que pot esclatar amb efectes a tot el món. Però, iniciada la revolta del poble, algunes veus als Estats Units van adonar-se que el manteniment de Mubàrak al poder era justament allò que creava inestabilitat. I fa tot just poques setmanes que Barack Obama decideix de fer costat als manifestants i utilitzar els canals de comunicació habituals amb Egipte, és a dir, els militars, per a fer pressió perquè Mubàrak se'n vagi. D'una altra banda, el perfil dels manifestants no posava en un compromís els Estats Units davant Europa, perquè no eren cap amenaça com sí que ho podrien ser els corrents més radicals de l'islamisme polític, no necessàriament els Germans Musulmans.

—Els Germans Musulmans es constituiran com a partit. Podrien ser un equivalent al Partit de la Justícia i el Desenvolupament de Turquia, que pogués comandar una transició a la turca?

—Turquia i Indonèsia són els referents en el món islàmic i en els discursos polítics en què se sustenta la transició a Egipte. Possiblement, els Germans Musulmans podran assumir el paper del Partit de la Justícia i el Desenvolupament, però, segons el meu parer, això serà després d'un procés de reflexió i de divisió interna. L'islamisme polític turc no va transformar-se d'un dia per un altre en islamo-democrata, va ser un procés de divisió interna que va donar com a resultat un partit que encara és manté, el Partit de la Felicitat, i una altra part que va acabar al Partit de la Justícia, que és el sector que va fer el canvi de xip. En el cas dels Germans Musulmans, és probable

que tot el partit faci una evolució per a aspirar a ocupar el poder, i d'aquí en surtin noves faccions internes que derivin en un islamisme més radical per una banda, i, per una altra, un islamisme que hagi fet el canvi de xip com els turcs. Sigui com sigui, els referents no són ni l'Iran ni l'Aràbia Saudita.

—En quina mesura pot influir sobre la transició egípcia allò que pugui succeir a l'Iran?

—Tindrà un efecte neutre si hi ha manifestacions i aquestes són durament reprimides i no passa res, que malauradament és l'opció més probable. Perquè succeís com a Egipte, aquestes manifestacions no haurien de ser només de les elits urbanes de Teheran, sinó generalitzades a tot el país i a totes les capes socials, essent un procés de contestació del règim molt generalitzat i horitzontal que forcessin el règim a una obertura. En aquest escenari, l'Iran seria un impuls positiu a la transició egípcia. L'Iran és un país clau, perquè va més enllà de la lògica del món àrab.

—El discurs oficial de l'Iran respecte a Egipte era de suport als manifestants que exigien la dimissió de Mubàrak. Havent caigut el president, el règim iranià reprimeix durament els manifestants que al seu país reclamen també una obertura del règim. Quin camí creieu que seguirà aquest règim, veient que la revolta s'escampa a més països?

—El règim de l'Iran ha quedat atrapat dins la pròpia retòrica i, per tant, si ara reprimeix amb molta duresa els moviments d'oposició, quedarà en evidència i mostrarà les seves contradiccions davant de tot el món. Per als Estats Units, aquesta hipocresia desemmascarada del règim iranià ha estat la principal benedició d'aquesta crisi per a la política exterior nord-americana, que no entrava en els càlculs inicials dels EUA, perquè situa l'Iran en una situació de més debilitat.

—Les darreres setmanes, la UE ha quedat com un actor totalment secundari. Quin paper pot fer a partir d'ara?

—La UE es mou molt lentament, és com un elefant. Però si realment es mou pot tenir un impacte positiu important. La responsabilitat de la UE és molt més important als països que li

són propers geogràficament i històricament, i pot tenir un paper essencial per a afermar la transició a Tunísia. Si la UE jugués fort a favor de Tunísia també llançaria un missatge de fer-se perdonar els pecats del passat, com ara la carta blanca que havia donat al règim aquests darrers anys i la posició vergonyant d'alguns líders europeus que van fer costat al règim tunisià durant les protestes. La UE podria recuperar ara la credibilitat com a impulsor dels drets humans, una credibilitat molt deteriorada al món àrab.

—Són dies d'optimisme, tant al món àrab com al món occidental. Després de Tunísia i Egipte, hom pot tenir la sensació que el procés de democratització de molts països serà una realitat ben aviat. Però serà una transició prou ràpida?

—No serà un procés ni ràpid ni homogeni, però és veritat que la percepció social és aquesta, perquè ofereix un horitzó molt il·lusionador, i en un moment en què estem carregats de tan males notícies, que n'hi hagi una de bona en l'esfera internacional fa que ens hi aferrem tant com puguem. Ara es fan moltes analogies amb la caiguda del bloc soviètic, però hem de pensar en tot el temps que passa des que comença la crisi fins que no cau l'URSS. I fins i tot si ara miréssim què ha passat, no veuríem democràcies funcionals a tot

arreu: queden règims autoritaris i regions amb moltes tensions, no tot és tan ràpid. No podem pensar que des del 14 de gener del 2011 fins d'aquí a un parell d'anys tot el món àrab s'haurà convertit a la democràcia. Creure-ho donaria lloc, de segur, a moltes expectatives no satisfetes tant al món occidental com en la població que ha protagonitzat i protagonitzarà revoltes.

—La successió de revoltes pot fer que alguns règims optin per un cert oberturisme per a mirar de conservar el poder ni que sigui minvat?

—Certament, tot aquest procés dona força als moviments de protesta democràtics i genera interès dins d'aquests territoris i fora, i pot situar els règims en una situació de certa debilitat, que en alguns casos pot portar a fer reformes, però en uns altres es pot traduir en un enduriment de la repressió. També és cert, però, que reprimir continuadament pot acabar girant-se contra del règim, perquè si esclafes massa, la població explota. En tot cas, les revolucions a Egipte i Tunísia tindran un impacte no necessàriament immediat, que es pot prolongar anys, sense mancar-hi dificultats i riscos en alguns països.

—El govern xinès s'ha mostrat preocupat per l'efecte de les revoltes al món àrab. Veieu possible una revolta a la Xina, tot i que les circumstàncies de les dictadures de Tunísia

i Egipte no són gaire comparables, quant a efectes socials i econòmics?

—Vaig seguir molt les revoltes a través de les xarxes socials en anglès, i era molt interessant de veure com entre els simpatitzants de la revolta hi havia molts llatinoamericans i xinesos, però no hi havia indis ni pakistanesos, per exemple. Les autoritats xineses estan preocupades perquè ho volen tenir tot controlat i creuen que això pot encoratjar l'oposició, que podria organitzar-se a través de la xarxa. Però la situació de desesperació, de manca d'ascensor social i d'expectatives polítiques, socials i generacionals, a la Xina no hi és, perquè bona part de la població està embotida en una espiral consumista que els satisfà molt. Si bé és cert que hi ha una minoria molt polititzada que voldria afegir-se a aquest corrent democràtic, em costa de veure que la població es llanci a la revolta, perquè cada any viu millor que l'anterior.

—A Cuba sí que hi ha un problema d'expectatives.

—Podria esdevenir-s'hi una revolució perquè, efectivament, no hi ha expectatives socials, polítiques ni generacionals, però no hi he vist gaires moviments. Com a la Xina, penso que la població encara no ha arribat a aquesta posició revolucionària.

Gemma Aguilera